

dr hab. Teresa H. Bednarczyk prof. UMCS
Katedra Ubezpieczeń i Inwestycji
W Instytucie Ekonomii i Finansów
Wydział Ekonomiczny
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Lublin, dn. 2.08.2024 r.

Recenzja
rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Nowak
pt. *"Ograniczanie ryzyka konsumenta w ubezpieczeniach łączonych z kredytem*
***mieszkaniowym"*,**
napisanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Moniki Szaraniec, prof. UEK
promotor pomocniczy: dr Maciej Cycoń

1. Przedmiot recenzji

Podstawą formalną sporządzenia niniejszej recenzji jest uchwała Rady Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie z dnia 22.04.2024, na mocy której powierzono mi funkcję recenzenta rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Nowak. Rozprawa mieści się w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse. Odpowiadając na pismo RDC.600.34P.1.2024 z dnia 24.04.2024 r. z Centrum Kształcenia Doktorantów i Obsługi Postępowań Doktorskich, przedstawiam recenzję niniejszej rozprawy doktorskiej.

Postępowanie o nadanie stopnia doktora dla mgr Katarzyny Nowak przeprowadzane jest na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2022 r., poz. 574 z późn. zm.) w zgodzie z ust. 3 art. 187 ustawy, gdzie przedmiotem jest rozprawa doktorska będąca pracą pisemną w postaci monografii naukowej. Ocena tej rozprawy została dokonana w zgodzie z ust. 1 i ust. 2 art. 187:

- czy ogólna wiedza teoretyczna doktorantki w dyscyplinie ekonomia i finanse została odzwierciedlona w rozprawie;
- czy doktorantka posiada umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej;
- czy przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, ewentualnie czy przedmiotem rozprawy jest oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej.

Dodatkowe kryteria jakie zastosowałam w recenzji to: ocena formalna, układ i konstrukcja pracy oraz ocena merytoryczna zawartości rozprawy.

2. Ocena zasadności i oryginalności podjętego problemu badawczego

Przedłożona mi do recenzji rozprawa doktorska mgr Katarzyny Nowak pt. *"Ograniczanie ryzyka konsumenta w ubezpieczeniach łączonych z kredytem mieszkaniowym"* stanowi obszerne studium teoretyczno-empiryczne, interesujące pod względem poznawczym. Mieści się ono w nurcie badań naukowych w obszarze współpracy banków i ubezpieczycieli, zwanym powszechnie terminem *bancassurance*.

Ubezpieczyciele coraz częściej wykorzystują sieci handlowe banków i ich bazy klientów na potrzeby dystrybucji własnych produktów ubezpieczeniowych. Zarówno ubezpieczycielom jak i bankom przyświecają głównie przesłanki efektywnościowe, takie jak: lepsze wykorzystanie potencjału dystrybucyjnego (obniżka kosztów dystrybucji), realizacja efektów ekonomii skali, czy lepsze wykorzystanie wzajemnych baz danych. Za pośrednictwem banków dystrybuowane są różnego rodzaju produkty ubezpieczeniowe, spełniające różne cele, np. wzmacniające lojalność klientów banku, poprawiające aktywa bądź pasywa banków, a także produkty będące dodatkowym źródłem przychodów banku.

W niniejszej dysertacji przedmiotem pogłębionych badań naukowych stały się produkty ubezpieczeniowe adresowane do klientów indywidualnych, mające na celu ograniczanie ryzyka kredytowego banku (poprawę jakości aktywów banku), których koszty ponoszone są przez klientów (kredytobiorców). Autorka słusznie dostrzegła, że ubezpieczenia dołączane do kredytu bankowego mają ograniczać nie tylko ryzyko kredytowe banku, ale także ryzyko kredytowe klienta, a w rezultacie sprawiać, że skutki finansowe wypadków losowych będą mniej dotkliwe. Jest to szczególnie ważne w przypadku kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipoteką. W odróżnieniu od standardowej sytuacji, w której zaniechanie spłacania kredytu przez kredytobiorcę może doprowadzić do przejęcia przez bank zastawionej nieruchomości, posiadanie ochrony ubezpieczeniowej stwarza szansę na pozostawienie tej nieruchomości w posiadaniu kredytobiorcy lub jego najbliższej rodziny.

Problem badawczy, jaki podjęła Doktorantka i rozwiązała go w pracy dotyczy **rozpoznania postaw kredytobiorców wobec ryzyka, jakie generuje dla nich sam fakt zaciągnięcia kredytu mieszkaniowego, a także oceny użyteczności ubezpieczeń dołączanych do kredytów mieszkaniowych w ograniczaniu tego ryzyka**. Problem ten starała się rozwiązać za pomocą studiów literaturowych oraz badania ankietowego. W świetle powyższego wybór problematyki rozprawy uznaję **jako zasadny** i stwierdzam, że Autorka

dysertacji prawidłowo zidentyfikowała lukę badawczą. Wprawdzie problematyka ryzyka towarzyszącego kredytom mieszkaniowym została już dość dobrze przebadana i opisana w literaturze, to jednak znikoma liczba prac badawczych odnosi się wprost do analizy tego ryzyka od strony kredytobiorcy, będącego konsumentem w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego. Tak sformułowany problem badawczy można uznać za **oryginalny** nie tylko z powodu jego wagi, ale i rzadkości eksponowania go w literaturze.

Reasumując pragnę podkreślić, że Doktorantka podjęła **problem niszowy, słabo rozpoznany w badaniach naukowych i słabo jeszcze opisany w literaturze**. Wypełniła tym samym dostrzeżoną przez siebie lukę badawczą. Moja ocena z **punktu widzenia kryterium zasadności i oryginalności podjętego problemu badawczego jest pozytywna**.

3. Ocena formalna rozprawy oraz układu i konstrukcji pracy

Recenzowana rozprawa **spełnia wymogi formalne** stawiane pracom doktorskim. Treść rozprawy mieści się w problematyce zakreślonej jej tytułem. Praca jest bardzo obszerna. Liczy łącznie 360 stron standardowego wydruku, w tym zasadniczy tekst obejmuje 295 stron. Na pozostałych stronach dysertacji zamieszczono: wykaz skrótów; bibliografię, w podziale na publikacje zwarte i artykuły naukowe, ogólne warunki ubezpieczenia, akty prawne, orzecznictwo, źródła internetowe; spis tabel; spis rysunków oraz załączniki. W pracy nie zamieszczono streszczenia, ani w j. angielskim, ani w języku polskim.

Bibliografia jest dość obszerna, zajmuje 36 stron, liczy 36 pozycji zwartych i artykułów o charakterze naukowym, 21 ogólnych warunków ubezpieczenia, 27 aktów prawnych, 20 wyroków sądowych oraz 75 źródeł internetowych (niektóre z nich mają charakter popularno-naukowy). Po bibliografii zamieszczono wykaz użytych skrótów. Opracowanie graficzne rozprawy zawiera 8 tabel oraz 33 rysunki. Integralnym elementem rozprawy są załączniki, zawierające treść kwestionariusza ankietowego wyniki obliczeń statystycznych, na podstawie których weryfikowano hipotezy badawcze.

Opracowanie zasadnicze dysertacji składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów z oraz zakończenia. Struktura rozprawy odpowiada wymaganiom, jakie stawiane są pracom o charakterze naukowym. Rozdziały w sposób uzasadniony merytorycznie zostały podzielone na punkty i podpunkty, co daje szansę na dobre wyeksponowanie poszczególnych wątków. Autorka nie zadbała jednak o proporcjonalny podział treści w poszczególnych rozdziałach. Rozdział pierwszy liczy 48 stron. Rozdział drugi, najmniej obszerny – liczy tylko 31 stron, rozdział trzeci – 65 stron, rozdział czwarty jest najbardziej rozbudowany - liczy aż 107 stron,

natomiast rozdział piąty – 44 strony. Zauważyć należy, iż dysproporcje te są znaczne, przykładowo rozdział czwarty jest trzy razy dłuższy niż rozdział drugi.

Praca jest bardzo rzetelnie opracowana pod względem źródłowym. Pomimo bogactwa wątków, wywody są logiczne. Udokumentowane są licznymi odsyłaczami do obszernej literatury, która mieści się w obszarze ekonomii i finansów oraz obowiązujących aktów prawnych (dysertacja uwzględnia stan prawny na 28 marca 2024 r.). Wykorzystane źródła są zróżnicowane i obszerne, co świadczy nie tylko o dociekliwości badawczej Doktorantki, ale także o dobrej znajomości literatury przedmiotu. Praca napisana jest starannie i estetycznie pod względem edytorskim, poprawną i zrozumiałą polszczyzną. Wątki są prawidłowo prowadzone i spójne, pracę stosunkowo dobrze się czyta. A zatem stwierdzam, że struktura rozprawy doktorskiej oraz jej treść została ukształtowana w **sposób prawidłowy**. Układ pracy na poziomie rozdziałów oceniam jako **przemyślany**. Moja ostateczna ocena **z punktu widzenia oceny formalnej oraz kryterium układu i konstrukcji pracy jest pozytywna**.

4. Cel, hipotezy i metody badawcze

Metodyka badawcza recenzowanej rozprawy doktorskiej została opisana we wstępie oraz w rozdziale piątym. We wstępie zamieszczono: cel główny rozprawy, wraz z sześcioma celami szczegółowymi; hipotezy badawcze (główna i dwie dodatkowe); opis zastosowanych metod badawczych; cel aplikacyjny pracy oraz syntetyczny opis treści poszczególnych rozdziałów.

Celem głównym recenzowanej rozprawy uczyniono *„ocenę ubezpieczeń łączonych z kredytem mieszkaniowym jako narzędzia ograniczania ryzyka spłaty kredytu od strony kredytobiorcy - konsumenta”*. Cele szczegółowe zapisano następująco:

„C1: określenie formalnego stopnia ochrony ubezpieczeniowej, mającego wpływ na realność ochrony ubezpieczeniowej na podstawie analizy treści zapisów ogólnych warunków ubezpieczeń;

C2: identyfikacja i hierarchizacja preferowanych przez kredytobiorców narzędzi zabezpieczania spłaty kredytu mieszkaniowego na podstawie pierwotnych badań ankietowych;

C3: ustalenie stosunku kredytobiorców do ryzyka utraty zdolności do spłaty kredytu mieszkaniowego oraz ubezpieczeń spłaty kredytu;

C4: identyfikacja i analiza praktyk banków, stanowiących zagrożenie dla interesów konsumentów sprzedaży krzyżowej kredytów mieszkaniowych i ubezpieczeń;

C5: odniesienie się do ustawodawstwa krajowego i zagranicznego regulującego sprzedaż krzyżową kredytów mieszkaniowych i ubezpieczeń;

C6: sformułowanie rekomendacji służących zapewnieniu lepszej ochrony interesów nieprofesjonalnych kredytobiorców (konsumentów) na rynku bancassurance”.

Tak sformułowane cele pracy mają charakter poznawczy. Pozostają w zgodzie z jej tytułem. Są realistycznie zakrojone. Oceniam je jako poprawne.

Autorka sformułowała hipotezę główną w brzmieniu: „*Ubezpieczenia łączone z kredytem mieszkaniowym mają niski potencjał ochrony dla konsumentów i traktowane są przez nich jako drugorzędny środek zabezpieczenia spłaty kredytu mieszkaniowego*”. Sformułowała także dwie hipotezy dodatkowe:

„*H1: Istniejące regulacje prawne sprzedaży krzyżowej kredytów mieszkaniowych i ubezpieczeń są niewystarczające dla zapewnienia ochrony interesów konsumentów.*

H2: Dostępne na rynku ubezpieczenia nie zabezpieczają konsumentów przed wszystkimi ryzykami, które powstają w związku z wykonaniem umowy o kredyt mieszkaniowy”.

W mojej ocenie hipotezy badawcze tworzą logiczny i powiązany wzajemnie zbiór. Dobrze korespondują z celem głównym pracy, jednak nie cechują się zbyt dużą oryginalnością.

We wstępie Autorka wskazała również na wykorzystane metody badawcze. Należy zauważyć, że są one różnorodne, typowe zarówno dla nauk ekonomicznych jak i prawnych. Umożliwiają realizację holistycznego podejścia do problemu badawczego. Autorka wykorzystwała następujące z nich: studia piśmiennictwa naukowego z obszaru ekonomii i prawa, zarówno krajowego jak i zagranicznego oraz metodę badania dokumentów i raportów. W części empirycznej Autorka zastosowała metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankietowego. Badanie zostało przeprowadzone osobiście techniką PAPI oraz CAWI. Udział wzięło 330 respondentów, a dobór próby badawczej był celowy. W dysertacji posłużono się także metodą porównawczą i syntezą.

Reasumując - stwierdzam, że problem badawczy i zamierzenia badawcze Autorki rozprawy zostały wyeksponowane **prawidłowo i dość precyzyjnie**.

5. Ocena merytoryczna zawartości rozprawy

Zasadnicza część recenzowanej rozprawy składa się z pięciu rozdziałów. Każdy z nich zakończony jest syntetycznym podsumowaniem, co zasługuje na pozytywną ocenę, gdyż podnosi jakość przekazu.

Rozdział pierwszy zatytułowany „*Ubezpieczenie i ograniczanie ryzyka*” ma charakter wprowadzający do rozważań głównych. Jest dość obszerny, liczy 48 stron. Zawiera

kompendium podstawowych informacji dotyczących ryzyka i ubezpieczeń jako narzędzia jego ograniczania. Opisano także funkcje i zasady ubezpieczeń rynkowych oraz kryteria oceny ochrony ubezpieczeniowej konsumenta. Informacje zawarte w rozdziale nie dostarczają jednak zbyt dużo nowej wiedzy. Autorka porządkuje jedynie wiedzę już istniejącą i szeroko opisaną w literaturze, zarówno zagranicznej jak i krajowej. Starła się w ten sposób wypracować podstawy pojęciowe i koncepcyjne do prowadzenia dalszych badań.

W rozdziale drugim zatytułowanym „*Podstawy prawne określające ochronę ubezpieczeniową konsumenta umowy o kredyt mieszkaniowy*” dokonano analizy prawnej umowy ubezpieczenia. Dokonano także bardzo wnikliwego przeglądu krajowych regulacji i wymogów dotyczących wzorców umownych i ich stosowania przez ubezpieczycieli. Wiele uwagi poświęcono sytuacji prawnej kredytobiorcy, będącego jednocześnie ubezpieczonym w umowach indywidualnych i grupowych. Opisano także koncepcję cesji uprawnień z umowy ubezpieczenia. Treść rozdziału została zamieszczona na 31 stronach. Informacje zawarte w rozdziale porządkują wiedzę dotyczącą *stricto* ubezpieczeń związanych, czy też wymaganych w związku z umową kredytu mieszkaniowego. Poziom merytoryczny rozważań nie budzi zastrzeżeń.

Rozdział trzeci pt. „*Sprzedaż krzyżowa kredytów mieszkaniowych i ubezpieczeń oraz jej implikacje dla ochrony ubezpieczeniowej konsumenta*” jest dość obszerny (61 stron). Pierwsza część rozdziału przedstawia wyniki studium literatury oraz analizy regulacji krajowych na temat kredytu hipotecznego i rodzajów zabezpieczeń jego zwrotności. Jako wartościową część rozdziału oceniam analizę i krytyczną ocenę konstrukcji ofert dotyczących kredytów mieszkaniowych dziesięciu największych banków w Polsce, przeprowadzoną na podstawie autorskiego wywiadu Doktorantki. Wszystkie oferty wymagały obligatoryjnie (w formie sprzedaży związanej) ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych, a niektóre także ubezpieczeń na życie w całym okresie umowy kredytu. Wszystkie badane banki miały w swojej ofercie także kredyty na preferencyjnych warunkach (niższa marża lub prowizja) w zamian za skorzystanie z dodatkowych produktów, takich jak rachunek ROR, aplikacja mobilna, karta kredytowa czy ubezpieczenia dobrowolne (na życie, wypadkowe, chorobowe) w formie sprzedaży łączonej. Pewnej nowej wiedzy dostarcza przeprowadzona przez Doktorantkę analiza próśb składanych przez kredytobiorców (będących jednocześnie nabywcami ubezpieczeń wymaganych przez banki) do Rzecznika Finansowego o przeprowadzenie postępowań interwencyjnych. Ważne są wnioski Doktorantki, że do naruszenia interesów klientów dochodzi na wszystkich etapach umowy ubezpieczenia

(przedkontraktowym, w trakcie zawierania umowy oraz w okresie jej obowiązywania) z uwagi na swoistą lukę prawną w tym obszarze.

Rozdział czwarty zatytułowany „*Analiza porównawcza ochrony ubezpieczeniowej konsumentów – kredytobiorców na podstawie postanowień ogólnych warunków ubezpieczenia w ubezpieczeniach oferowanych z kredytami mieszkaniowymi*” jest bardzo obszerny, liczy aż 107 stron. Dostarcza wyczerpujących, czasem zbyt szczegółowych, informacji na temat formalnego zakresu ochrony ubezpieczeniowej kredytobiorców będących jednocześnie ubezpieczonymi. Doktorantka analizie poddała postanowienia OWU dla produktów ubezpieczeniowych oferowanych przez 10 największych banków w Polsce oraz dokonała ich oceny pod kątem realności ochrony ubezpieczeniowej. W końcowej części rozdziału Autorka sformułowała wnioski, iż badani ubezpieczyciele nadużywają swojej pozycji i konstruują OWU w sposób nieodpowiedni i nieprecyzyjny. Wytknęła niedookreśloność używanych postanowień, brak jednoznacznego zdefiniowania pojęć istotnych z punktu widzenia interesu klienta/konsumenta, brak precyzyjności paragrafów wyłączających odpowiedzialność ubezpieczycieli, duży stopień skomplikowania interpretacyjnego postanowień, a w efekcie pozorność świadczonej dla kredytobiorcy ochrony ubezpieczeniowej.

Rozdział piąty „*Postawy konsumentów wobec ryzyka i ubezpieczeń łączonych z kredytem mieszkaniowym*” jest najważniejszy z punktu widzenia celu pracy ponieważ przedstawia otrzymane rezultaty własnego badania ankietowego. Dobór próby był celowy. W początkowej części rozdziału zamieszczono wartościowy przegląd wybranych, dotychczas przeprowadzonych badań empirycznych nad zachowaniami konsumentów na rynku ubezpieczeniowym. Następnie zaprezentowano wyniki własnego badania ankietowego na próbie respondentów w wieku powyżej 18 lat, posiadających kredyty mieszkaniowe.

W zakończeniu pracy Doktorantka odniosła się do celu głównego pracy, postawionych hipotez badawczych oraz do celu aplikacyjnego. Sformułowała w związku z tym własne rekomendacje, służące zapewnieniu lepszej ochrony interesów nieprofesjonalnych kredytobiorców (konsumentów w rozumieniu Kodeksu cywilnego) oraz dotyczące wspierania bardziej świadomego ich uczestnictwa w procesie ubezpieczeniowym, m.in. poprzez standaryzację części zapisów umownych i stosowanych pojęć, zakresu minimalnej ochrony oraz nakładania dodatkowych obowiązków informacyjnych na dystrybutorów ubezpieczeń. Autorka w zakończeniu wskazała bardzo ogólnie i dość skromnie kierunki dalszych badań w tym obszarze.

Moja ostateczna ocena merytorycznej zawartości rozprawy jest pozytywna.

Mocne strony rozprawy

Praca doktorska mgr Katarzyny Nowak wykazuje cechy rozprawy naukowej, a poczynione w niej rozważania mają w pewnym stopniu znaczenie poznawcze w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse. Doktorantka umiejętnie nakreśliła, a następnie zrealizowała cele badawcze i wypełniła tym samym dostrzeżoną lukę poznawczą. Przeprowadzone w recenzowanej pracy badanie ankietowe dostarczyło częściowo nowej wiedzy na temat subiektywnej oceny przez respondentów ryzyka utraty przez nich zdolności do spłaty kredytu mieszkaniowego zabezpieczonego hipoteką, ich skłonności do zakupu ubezpieczeń w bankach, zapoznawania się zapisami OWU, subiektywnej oceny potencjału ochronnego ubezpieczeń nabywanych w bankach w ramach sprzedaży związanej lub łączonej oraz nieprawidłowych praktyk stanowiących zagrożenie dla interesów kredytobiorców/ubezpieczonych.

Doktorantka wykazała się bardzo dobrym rozeznaniem merytorycznym analizowanych problemów i opanowaniem warsztatu badawczego. Pragnę zwrócić uwagę na logiczność wyводу oraz kompleksowość w podejściu do rozwiązania problemu. Bardzo staranna i estetyczna strona edytorska. Rozprawa została napisana precyzyjnym językiem, jaki jest wymagany w pracach naukowych.

Słabsze strony pracy, uwagi o charakterze krytycznym bądź polemicznym oraz problemy do rozwinięcia podczas obrony

- Próba badawcza w badaniu empirycznym nie była losowa, stąd nie można uogólniać sformułowanych wniosków na całą populację posiadaczy kredytów mieszkaniowych, będących jednocześnie nabywcami ubezpieczeń „dodawanych” do kredytów.
- Aparat statystyczny niezbyt rozbudowany. W analizie wyników własnego badania empirycznego Autorka ograniczyła się w zasadzie do graficznego przedstawienia rozkładu odpowiedzi respondentów i nie poddała głębszej analizie statystycznej zgromadzonego materiału pierwotnego, czyli nie prowadziła badań z wykorzystaniem bardziej zaawansowanego warsztatu statystycznego. Z metod statystycznych wykorzystywała jedynie nieparametryczny test niezależności chi-kwadrat.
- Nieliczne literówki, np. s. 9.
- Praca zbyt obszerna, przeładowana treścią, wiele rozważań ma charakter raczej dydaktyczny i przeglądowy. Zabrakło mi natomiast szerszego osadzenia podjętego problemu badawczego w teorii finansów. Współcześnie rośnie różnorodność powiązań

i relacji między rynkiem ubezpieczeniowym i rynkiem finansowym. W związku z tym, czy mogłaby Pani wyjaśnić, jakie jest podłoże oraz jakie są mikro- i makroekonomiczne skutki procesów konsolidacyjnych zachodzących w sektorze bankowym i ubezpieczeniowym?

- Luka badawcza została trafnie zidentyfikowana, jednak uzasadniona tylko jednym zdaniem. **Czy mogłaby Pani przytoczyć więcej argumentów przemawiających za zasadnością podjętego problemu badawczego?**
- Pisze Pani we wstępie, ...*że model ochrony konsumenta na rynku finansowym ulega istotnym przeobrażeniom, ale nadal jest niezadawalający*. **Jaki Pani zdaniem powinien być optymalny model tej ochrony?**
- W zakończeniu sformułowała Pani rekomendowane kierunki zmian. Jednym z nich jest *nakładanie dodatkowych obowiązków na dystrybutorów ubezpieczeń*. Tymczasem powszechnie wiadomo, że dystrybutorzy mają już liczne obowiązki informacyjne i finansowe, wynikające zarówno z ustawodawstwa unijnego jak i krajowego. Ubezpieczyciele sygnalizują często, że realizacja dotychczasowych projektów regulacyjnych odbywa się kosztem projektów rozwojowych czy utrudnień w planowaniu strategicznym firm ubezpieczeniowych. **Jakie jest Pani zdanie na ten temat, czy w Pani ocenie rynek ubezpieczeniowy już jest przeregulowany czy jeszcze nie?**
- Niektórzy dystrybutorzy uskarżają się wręcz na przesadne regulacje prokonsumenckie w obszarze produktów ubezpieczeniowych czy też nadmierne liberalizowanie prawa i wręcz zbyt wielkie rozszerzanie uprawnień ubezpieczonych. **Jakie jest Pani zdanie na ten temat? Jak Pani ocenia koszty operacyjne dystrybutorów związane z obowiązującymi już regulacjami?**
- Jak ma Pani zdanie na temat transformacji technologicznej (AI, big data, automatyzacja). **Czy Pani zdaniem transformacja technologiczna przyczynia się do optymalizacji procesów i lepszego dopasowania *crosssellingowej* sprzedaży produktów ubezpieczeniowych do potrzeb kredytobiorców, jeżeli tak to w jaki sposób?**

7. Konkluzja

Doktorantka posiada umiejętności dostrzegania, formułowania i rozwiązywania nakreślonego problemu badawczego. Rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego w tym sensie, że Doktorantka przeprowadziła nowatorskie badania empiryczne, które wzbogacają obecny stan wiedzy na temat ryzyka, jakie zagraża kredytobiorcom w związku z zaciąganiem przez nich kredytów mieszkaniowych. Ryzyko to jest poważne, jednak często nieuświadamiane bądź niedoszacowane przez kredytobiorców będących osobami fizycznymi. Badanie empiryczne dotyczyło także zarządzanie tego typu ryzykiem poprzez zakup produktów ubezpieczeniowych, które są oferowane przez banki razem z kredytami mieszkaniowymi w ramach sprzedaży wiązanej lub łączonej.

Doktorantka wykazała się w niezbędnym stopniu znajomością wiedzy teoretycznej i specjalistycznej z dyscypliny naukowej ekonomia i finanse. Wykazała się także dobrym opanowaniem warsztatu badawczego oraz umiejętnością prowadzenia badań ankietowych. Doktorantka wykazała się także dużą pracowitością. Należy podkreślić, że dokonała imponującego przeglądu pozycji literaturowych, głównie polskojęzycznych oraz źródeł internetowych. Świadczy to zarówno o wkładzie Autorki w zgłębienie podjętego tematu, jak i jej pasji i zaangażowania naukowego. Doktorantka udowodniła tym samym, że posiada zarówno ogólną wiedzę teoretyczną jak i wystarczające predyspozycje do prowadzenia samodzielnej pracy badawczej.

W świetle powyższego stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Katarzyny Nowak pt. "Ograniczanie ryzyka konsumenta w ubezpieczeniach łączonych z kredytem mieszkaniowym" spełnia przesłanki, o których mowa w 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1668 z późn. zm.). Na tej podstawie występuję do Rady Naukowej Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie o przyjęcie recenzowanej pracy jako rozprawy doktorskiej w zakresie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse oraz dopuszczenie doktorantki mgr Katarzyny Nowak do publicznej obrony przedłożonej rozprawy.

